

Janina Matulevičienė

Janina Matulevičienė (1949–2018) – pedagogė, lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja ekspertė, poetė, valstybės ir visuomenės veikėja.

„Mintys, kurios neduoda gyventi: pakelia iš miego, užklumpa šiaip kur netikėtai – pakely ar prie rašomojo stalo. Ir jau esi neramus. Norisi išsakyti. Išlieti popieriuje. Pasidalinti su kitais... Turbūt, kiekvienam ateina laikas, kai tarytumei veriasi kažkas erdvėje, nušvinta – gal apsinuogina esmės ir akimirksnį pamatai save iš šalies... Keistas jausmas: lyg suvoktum, kur eini ir vardan ko.“¹

Skaitau šias tais Atgimimu Lietuvoje jau alsuojančiais 1987-aisiais metais studentiškos praktikos į Skuodo rajono „Mūsų žodis“ laikraščio redakciją atvykusios atlikti būsimos žurnalistės Raimondos Ravaitytės (dabar jau Raimondos Ravaitytės-Meyer) rašinį, gimusį po pokalbio su tada Lenkimų vidurinėje mokykloje dirbusia lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja Janina Matulevičiene ir atrodo, kad pati su ja kalbuosi, jaukiame, žvakės apšviestame kambaryje prisėdusi prie stalo. Tokio mūsų pokalbio nebuvo, nebuvo ji ir mano mokytoja, bet gerai ją iš tų laikų atsimenu, esame ne kartą su ja bendravusios. Ji buvo pedagogė. Kad ji dar ir poetė, sužinojau gerokai vėliau, jau išvykusi iš Skuodo, kai kartą man sesuo Vilma, kurios klasės auklėtoja Lenkimų vidurinėje mokykloje buvo J. Matulevičienė, parodė savo pačios sukurtus eilėraščius. Skaitydama juos supratau, kad Janina ne tik pati kurti, bet ir turėjo talentą įkvėpti kūrybai kitus.

Skuodo rajono žmonės J. Matulevičienę labiausiai pažinojo kaip veiklų, švietimo srityje puikiai besidarbuojantį, tačiau sudėtingo likimo ir charakterio žmogų, moterį, daugelį akinusią ir žavėjusią savo moteriškumu, kuris jai kartais pakišdavo koją.

Kur buvo viso to ištakos, kas formavo šią asmenybę, kas grūdino ją ir rengė darbui mokykloje?

J. Matulevičienė gimė 1949 m. vasario 5 d. Kantaučių kaime (Plungės r.). Kelią į mokslą pradėjo

Janina Matulevičienė 1985 m. per Lenkimų vidurinės mokyklos abiturientų išleistuves. Fotoreprodukcija iš RKIC archyvo

1955 m. Veiviržėnų (Klaipėdos r.) vidurinės mokyklos pirmoje klasėje. Vėliau lankė Plungės vidurinę mokyklą. Jau minėto pokalbio su R. Ravaityte metu ji išsitarė, kad labai mėgsta muziką, dievina lyrines dainas ir kad jos tėvas buvo vargonininkas, didelio talento žmogus, norėjęs ir iš jos padaryti muzikantę, bet... Ją nuo mažens žavėjo mokytojos darbas, grožinė literatūra, tad, baigusi vidurinę, 1966 m. įstojo į tuometinį Vilniaus valstybinį pedagoginį institutą (dabar Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademija) studijuoti lietuvių kalbą ir literatūrą. 1970 m. kartu su diplomu gavo ir paskyrimą dirbti į Skuodo rajono Ylakių vidurinę mokyklą (dabar Ylakių gimnazija), kur jai, matyt, pastebėjus jaunos specialistės atvirą ir kūrybingą sielą, atsakomybės nebijantį charakterį, patikėjo užklasinio darbo organizatorės pareigas. Vėliau Janina dirbo Plungės rajono Stanelių aštuonmetės mokyklos direktoriaus pavaduotoja, 1978–1979 m. vadovavo

Plungės rajono Šateikių vidurinei mokyklai. Na o 1980 m. atvyko į Lenkimus (Skuodo r.) ir pradėjo dirbti vidurinės mokyklos lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja, vėliau čia jai patikėjo direktoriaus pavaduotojos pareigas.²

Ta Lenkimų vidurinė mokykla, kurios valstybė, Lenkimų seniūnijos teritorijoje mažėjant gyventojų skaičiui nesugebėjo išlaikyti, kelis dešimtmečius ne tik rajone, bet ir už jo ribų garsėjo savo iniciatyvomis, puikiais mokytojais, auklėtiniais ir pasiekimais. Dirbdama čia Janina, mokydamasi iš kartu su ja dirbusių kolegų, augo kaip pedagogė ir tapo viena aktyviausių miestelio kultūros ir švietimo žmonių, vadovavo tuometinėje Lenkimų apylinkėje įkurtam visuomeniniam Simono Daukanto muziejui (Skuodo rajono savivaldybės R. Granausko viešojoje bibliotekoje saugomas 1986 m. Janinos parengtas kraštotyrinis darbas „S. Daukanto visuomeninio muziejaus metraštis“, kuriame pateikta išsami informacija apie šio muziejaus veiklą 1983–1985 metais), aktyviai įsijungė į besikuriančio Lietuvos sąjūdžio veiklą.

Lietuvos atgimimo metais ji rajone buvo tikras švyturys, čia ją vertino ir 1992 m. paskyrė dirbti Skuodo rajono savivaldybės administracijos Kultūros ir švietimo skyriaus vedėjo pavaduotoja, o 1994 m. – Švietimo skyriaus vedėja. Šias pareigas ji ėjo iki 1999-ųjų, o tada sugrįžo dirbti lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja į Lenkimų Simono Daukanto pagrindinę mokyklą. Lenkimuose gyveno ir jos šeima.

Einant metams Janina nesitraukė iš politinės veiklos. Ji priklausė Naujajai sąjungai (socialliberalams), 2007 m. pagal šios partijos sąrašą kandidataavo į Skuodo rajono tarybą.

Visame šiame darbų ir pareigų sukuryje ji rasdavo laiko ir kūrybai. Rajone jos literatūrinis talentas buvo žinomas. Dalyvaudama kūrybos konkursuose buvo tapusi ir laureate. Jos eilės gilios, jose – filosofinis žmogaus gyvenimo esmės ir paties gyvenimo apmąstymas, išjautimas:

Reikia žmogui įkvėpimo

kaip prisiglaudimo prie žemės.

Reikia kartais žvakę uždegti ir

rankoj laikyti ją taip,

Kad lėtai, iš palengva širdį

skaudėtų,

Lyg būtų numiręs patsai

paskutinis žmogus.

Atsiverdama jau minėtai žurnalistei R. Ravaitytei,

ji kalbėjo: „*Man poetinė kūryba – ne tikslas. Tik išsiskyrimas, išsiliejimas. Išpažintis sau, o po to – į šiukšlinę. Taip metų metus viskas išeidavo pro kaminą. Kartą viena draugė prikalbino: „Rašai, rašai... O gal kam parodyk?“ Ryžausi... Dabar retsykiais dingteli: čia tavęs labai reikia. Pareiga žmonėms, kurie patikėjo? Nors ir vėl atrodo, kad neverta esu tų Pašilės premijų. Atrodo, kiti parašytų geriau... Tikroji poezija dar kažkur prieš akis. Dar bus. Ateity. Gal kai sumažės pamokų ir ūgtels vaikai. Didžioji poezija – kažkas nepasiekiamas. [...] Literatūra man brangi tuo, kad verčia mąstyti, jausti, svarstyti, kiekvieną kartą kartu su mokiniais ieškoti ir atrasti tiesą. Lyginti, kiek literatūra atspindi gyvenimą.“*

Janinos gyvenimas nutrūko labai netikėtai. Kai pasiekė žinia apie jos mirtį, sunku buvo tuo patikėti, atrodė, kad giminės ratą paliko artimas žmogus.

Tą patį jautė ir ją pažinoję kolegos. Tomis dienomis rajono laikraštyje „Mūsų žodis“ išspausdintame J. Matulevičienei skirtame nekrologe jie rašė:

„Kai Amžinybėn išeina mokytojas, ypač mažo miestelio, pajuntame pavyzdžio, laikysenos, įdėmaus žvilgsnio ilgesį. Mokytojo vaidmuo kiekvieno žmogaus gyvenime yra itin svarbus. Tai jis, mokytojas, dažnai nulemia asmens pasirinkimus ir pasiryžimus. Nejučia norime būti panašūs į juos, į tuos, kuriuos mylėjome ar dar ir dabar mylime. Mokytojas jauno žmogaus gyvenime buvo ir bus labai svarbus. Jokios technologijos mokytojo neatstos.“³

Iki pat šiol Janina savo kolegų, mokinių ir kitų ją pažinojusių žmonių atmintyje yra išlikusi kaip plačios poetiškos sielos, kurianti, įžvalgi, kitus savo pavyzdžiu ir darbais gebanti uždegti ir patraukti asmenybė, „iki kaulų persmelkta rūpesčio dėl švietimo kultūros kūrimo, laisvos ir atsakingos asmenybės ugdymo, harmoningo mokyklų vystymo ir tikslingo jų funkcionavimo, vadovų pasirengimo kompetencijų tobulinimo.“⁴

Ji buvo ištekęjusi. Vyras – Sigitas. Turėjo dukrą Simoną (1973–2023) ir du sūnus – Sigitą ir Vytautą.

Janina Matulevičienė mirė 2018 m. balandžio 26 dieną. Palaidota Lenkimų miestelio kapinėse.

IŠNAŠOS:

¹Raimonda Ravaitytė, „...Čia tavęs labai reikia“, *Mūsų žodis* (Skuodas), nr. 119, 1987-10-03, p. 3.

²Skuodo rajono švietimo bendruomenė, „Pro memoria. Janina Matulevičienė 1949–2018“, *Mūsų žodis* (Skuodas), nr. 34, 2018 m. gegužės 4 d., p. 7.

³Ten pat.

⁴Ten pat.